Veli-Matti Syrjänen
Palveluosasto / Kuljetus- ja pätevyysyksikkö

25.9.2023

Suomen eduskunta
Liikenne- ja viestintävaliokunta (LiV)

Asiantuntijalausunto u-kirjelmään

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle satunnaisen linja-autoliikenteen kuljettajien ajo- ja lepoaikoja koskevista erityissäännöistä

Liikenne- ja viestintäministeriö kiittää mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausunto koskien komission ehdotukseen satunnaisen henkilöliikenteen (tilausajoliikenne) kuljettajien ajo- ja lepoaikoja koskevista erityissäännöistä. Ehdotuksessa muutettaisiin ajo- ja lepoaika-asetuksen (EY) N:o 561/2006 4, 7 ja 8 artikloja satunnaisen henkilöliikenteen osalta. Komission ehdotus, vaikutusarviot ja valtioneuvoston kanta on esitelty tarkemmin U-kirjelmässä U 19/2023 vp.

Ehdotuksen tavoitteena on varmistaa tehokkaat ja laadukkaat satunnaisen linja-autoliikenteen palvelut sekä parantaa kuljettajien työoloja muun muassa vähentämällä kuljettajien stressiä ja väsymystä satunnaisessa linja-autoliikenteessä. Lisäksi tavoitteena on varmistaa taukojen ja lepoaikojen joustavampi jakautuminen sekä edistää kansainvälisen ja kotimaisen satunnaisen linja-autoliikenteen yhdenvertaista kohtelua. Komission vaikutustenarvioinnin perusteella EU:n tason toimi tarvitaan, varmistamaan kuljettajien hyvät työolot, parantamaan liikenneturvallisuutta ja estämään kilpailun vääristyminen Euroopan markkinoilla. Komission mukaan ehdotuksessa on pyritty löytämään tasapaino kuljettajien työolojen ja kuljetusten joustavuuden välillä.

Valtioneuvosto kannattaa joustoja satunnaisen linja-autoliikenteen ajoaikasäännöksiin, kuitenkin niin, että joustoissa huomioidaan riittävällä tavalla liikenneturvallisuus, kuljettajien työolot sekä valvonnan edellytykset. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että jatkokäsittelyssä pyritään löytämään tasapaino kuljettajien asianmukaisten työolojen ja matkan joustavuuden välillä. Valtioneuvosto pitää hyödyllisenä, että ajo- ja lepoaika-asetuksen 4 artiklaan lisättäisiin satunnaisen henkilöliikenteen määritelmä EU:n kansainvälistä linja-autoliikennettä koskeva asetuksen mukaisesti ja sen selventämiseksi, että määritelmä kattaa sekä kansallisen että kansainvälisen kuljetuspalvelun.

Valtioneuvosto suhtautuu alustavan varauksellisesti 7 artiklan muutosehdotukseen kuljettajan päivittäisten taukojen jakamisesta 15 minuutin osiin. Valtioneuvoston näkemyksen mukaan ehdotuksen jatkokäsittelyssä tulee tuoda esille, että päivittäisten taukojen jakamisessa huomioidaan riittävästi myös vaikutukset kuljettajan työoloihin ja liikenneturvallisuuteen. Valtioneuvoston näkemyksen mukaan kuljettajan päivittäiset tauot olisi mahdollista jakaa joustavasti myös muutoin kuin nyt

ehdotetulla tavalla. Näitä tapoja on käsitelty vaihtoehtoisia tapoja on käsitelty muun muassa komission ennakkoarvioinneissa hyödynnetyissä toimenpidevaihtoehdoissa B ja C.

Valtioneuvosto pitää hyväksyttävänä 8 artiklan ehdotusta kuljettajan mahdollisuudesta lykätä kertaluontoisen matkan aikana vuorokautisen lepoajan aloittamista, kun päivittäinen ajoaika on jäänyt normaalia lyhyemmäksi. Valtioneuvosto pitää hyväksyttävänä myös 12 päivän säännön ulottamista kansalliseen satunnaiseen henkilöliikenteeseen, kunhan siihen sisältyvät ehdot ovat riittäviä. Olemassa olevan tiedon mukaan Suomessa ajettavissa satunnaisen linja-autoliikenteen kuljetuksissa yli kahdeksan päivää kestäviä matkoja samalla matkustajaryhmällä on vain harvoin. Tällöin vaikutuksetkin jäänevät pieniksi.

Valtioneuvosto näkee, että 8 artiklan ehdotuksessa mainittu ”kertaluontoinen palvelu” tulisi jatkokäsittelyssä määritellä nykyistä tarkemmin. Saman 8 artiklan ”kertaluontoinen matka” olisi syytä lisätä artiklatasolle, kuten se on ehdotuksen perusteluissa. Suomi kysyi lisätietoja tästä neuvoston maaliikennetyöryhmässä, jossa Suomen kysymys sai varauksettoman kannatuksen. Kyseisen termistön tarkentamisella estettäisiin kohtuullisen tehokkaasti poikkeussäännön väärinkäyttö.

Komission ehdotuksella olisi vaikutuksia yrityksiin, matkustajiin ja kuljettajiin sekä valvontaviranomaisiin. Valtioneuvoston arvion mukaan etenkin 7 artiklan muutosten vaikutukset olisivat positiivisia yrityksille ja matkustajille, mutta sen sijaan vaikutukset kuljettajien työoloihin ja viranomaisvalvontaan jäisivät negatiivisiksi. Sen sijaan 8 artiklaan ehdotetut muutokset jäisivät arvion mukaan Suomessa hyvin vähäisiksi. Valtioneuvosto pyrkii vaikuttamaan Euroopan unionissa niin, että negatiivisia vaikutuksia saataisiin lievennettyä tai poistettua ne kokonaan.

Komission mukaan satunnaiseen henkilöliikenteeseen kohdennetut ajo- ja lepoaikojen erityissäännöt auttaisivat arvion mukaan kuljettajaa reagoimaan paremmin matkan aikana vallitseviin tilanteisiin vähentäen samalla ryhmämatkailuun osittain heikosti sopivien säännösten aiheuttamaa stressiä. Komission vaikutustenarvioinnissa liikenneturvallisuuteen ja kuljettajan työoloihin liittyvien kysymysten arviointi kuitenkin on jäänyt melko yleiselle tasolle. Kuljettajien väsymykseen liittyviä kysymyksiä on tutkittu kyselytutkimuksella, mutta tieteellinen tutkimus aiheen tueksi puuttuu. Komission vaikutustenarvioinnissa ei ole otettu kantaa 15 minuutin tauon riittävyyteen kuljettajan palautumisen kannalta, mikä voidaan nähdä vaikutusarvioinnin puutteeksi.

Viranomaisvalvonnan sujuvuuden kannalta komission ehdotus on nähty yleisesti hankalana. Ajo- ja lepoaikasäännökset sisältävät jo nyt varsin paljon poikkeuksia ja uudet poikkeukset tarkoittavat lisää manuaalista työtä valvontaviranomaisille. Valtioneuvosto pitää tarpeellisena, että jatkokäsittelyssä pyritään varmistamaan ajo- ja lepoaikavalvonnan riittävät edellytykset. Tarvittaessa valtioneuvosto tarkentaa kantojaan ehdotukseen neuvotteluiden edetessä.

Pyry Takala
Yksikön johtaja

Veli-Matti Syrjänen
Liikenneneuvos